

Ключевые слова: компетентностный подход, педагогическое проектирование, медико-валеологическая компетентность, педагогический процесс, профессиональная подготовка, педагогическое влияние, инновационные технологии.

Galina Voskoboynicova

Pedagogical planning of forming of medical-valeological competence in the system of professional preparation of future teachers of initial school

Summary. In the article the problem of introduction of the competence going is reflected near professional preparation of future teachers of initial school, to forming of one of key competence of future teacher of initial school of medical-valeological and use of the pedagogical planning in the process of forming of the marked competence. The basic stages are certain in accordance with the tasks of the pedagogical planning : diagnostic, establishing, forecasting, design and introduction time, analytically correction and evaluation-effective and essence of the pedagogical planning of forming of medical-valeological competence of future teachers of initial school is stage-by-stage exposed and research results are expounded.

Key words: competence approach, pedagogical planning, medical-valeological competence, pedagogical process, professional preparation, pedagogical influence, innovative technologies.

378.09(091)(72)

**Олена Жижко,
м. Київ**

**ФОРМАЛЬНА ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА
ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У МЕКСИЦІ**

У Мексиці до формальної післядипломної освіти належать такі рівні: спеціалізація, магістратура, докторантура. Підготовкою спеціалістів займаються 21,9% ВНЗ Мексики, магістрів – 71,1%, докторів – 7%, з яких 60,1% є державними навчальними закладами, а 39,9% – приватними. Ситуація з післядипломною освітою (estudios de posgrado) вчителів і викладачів мексиканських ВНЗ є досить складною. Це пов'язано з тим, що з 1980 до 1993 року кількість студентів, які навчаються ліценціату, зросла з 731 291 до 1 141 568 осіб, що зумовило необхідність термінової післядипломної підготовки великої кількості викладачів ВНЗ. Внаслідок терміновості підготовка була поверховою і не відповідала традиційним стандартам фундаментальної класичної

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

університетської освіти [1, с. 85].

Щодо програм післядипломної педагогічної підготовки вчителів взагалі й зокрема вчителів іноземних мов, то зміст педагогічних моделей вищеназваних програм тісно пов'язаний з трьома основними моментами їх еволюції. Кожному з етапів відповідає певна модель університетських центрів педагогічної підготовки. На першому етапі (початок 70 – 80 рр. ХХ ст.) були створені спеціалізовані центри (йдеться про післядипломну освіту), такі як дидактичні центри, центри навчальних технологій, навчальних служб, нових методів навчання, досліджень в галузі освіти. Другий етап (кінець 80 – 90 рр. ХХ ст.) характеризується впровадженням програм зі спеціалізації “викладання у вищих навчальних закладах” і, нарешті, третій етап (кінець 90-х рр. – початок ХХІ ст.) – появою програм магістратур. Наведені три моделі університетських центрів післядипломної педагогічної підготовки в Мексиці паралельно існують і до цього часу [1, с. 87].

У 90-х рр. ХХ ст. федеральним урядом через Міністерство Національної Освіти створено нові програми й передбачено бюджетні кошти з метою удосконалення підготовки вчителів і викладачів ВНЗ, а також модернізації інфраструктури народних освітніх установ, а саме Програма удосконалення підготовки вчителів і викладачів (Programa de Mejoramiento del Profesorado – PROMEP), Національна Рада з науки і технології (Consejo Nacional de Ciencia y Tecnología – CONACYT); Національна Програма перманентного навчання вчителів, тобто неперервної освіти (Programa Nacional para la Actualización Permanente de los Maestros – PRONAP); Фонд модернізації вищої освіти (Fondo para la Modernización de la Educación Superior – FOMES); Програма удосконалення викладацького персоналу (Programa de Superación del Personal Académico – SUPERA); Програма підтримки розвитку університетів (Programa de Apoyo al Desarrollo Universitario – PROADU [2, с. 174].

Перший навчальний відділ для отримання ступеня магістра з прикладної лінгвістики в Центрі викладання іноземних мов Мексиканського Національного Автономного університету започатковано у 1982 р. Перші спроби систематизації інформації про науково-дослідницькі роботи в галузі викладання іноземних мов, що проводяться у Мексиці, здійснено Л. Маккліном у 1978 р. Проте його наукова праця охоплює лише дослідження з прикладної лінгвістики. У 1993 р. Х. Дасільва та Д. Гільбон

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

аналізують деякі дослідницькі роботи в галузі іноземних мов; у 1996 р. Д. Гільбон і М. Гомес вивчають процес розвитку мовних центрів у ВНЗ Мексики; у 1997 р. М. Часан, Д. Раль, Х. Вальдес публікують збірник робіт магістрантів з прикладної лінгвістики; у 2003 р. Ф. Енсінас та П. Буссен'єрс представляють доповідь про викладання англійської мови у ВНЗ Мексики; у 2005 р. Х. Вальдес публікує каталог досліджень і навчальних програм з лінгвістики, викладання іноземних мов, літератури в Мексиці. Нарешті, у 2007 р. виходить у світ колективна збірка “Дослідження в галузі викладання іноземних мов: перший крок” за редакцією Х. Раміреса, яка є результатом одного із засідань VIII Конгресу досліджень з освіти (м. Ермосійо, штат Сонора, 2005 р.), на якому розглядалася тематика наукових робіт, присвячених питанням викладання іноземних мов і професійної підготовки вчителів даного предмета, що проводяться у ВНЗ Мексики [3, с. 4-5].

Слід зауважити, що в розвитку системи післядипломної підготовки вчителів іноземних мов важливу роль відіграла також діяльність асоціацій іноземних мов: англійської, французької, італійської, португальської, німецької, російської; асоціації лінгвістів: Мексиканська асоціація прикладної лінгвістики (La Asociación Mexicana de Lingüística Aplicada – AMLA); Асоціації вчителів іноземних мов (La Asociación de Maestros y Maestras de Lenguas Extranjeras – AMMLEX); Асоціації університетських спеціалістів з викладання іноземних мов (Foro de Especialistas Universitarios en Lenguas Extranjeras – FEULE), а також національні конгреси за різними тематиками щодо іноземних мов та їх викладання [3, с. 8].

На нашу думку, Національні асоціації та Національні конгреси щодо викладання іноземних мов мають значний вплив на консолідацію навчально-методичної та наукової галузі післядипломної підготовки вчителів іноземних мов у Мексиці. Вважаємо, що розвиток процесу організації Національних конгресів має тенденцію до дедалі більшої спеціалізації та якості наукових доповідей. Можна виділити 5 основних тем конгресів з іноземних мов, що проводяться періодично в Мексиці: вживання мови з певною метою; мовні лінгафонні центри для самостійної роботи студентів; сертифікація знань з англійської мови як іноземної; досвід викладання іноземних мов; наукові дослідження в галузі іноземних мов. Щодо першої з тем, то слід наголосити, що в 1992 та 2005 рр. були проведені колоквиуми з вживання

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

англійської мови з певною метою, ініціаторами яких є викладачі й дослідники таких провідних мексиканських університетів, як Національний Автономний університет Мехіко, Ібероамериканський університет та Автономний університет метрополії.

Стосовно мовних лінгафонних центрів для самостійної роботи студентів, то доцільно зазначити, що в 1994 – 1998 рр. за ініціативою Міністерства освіти Мексики та Британської ради були започатковані 32 таких центри у різних народних університетах Мексики. На даний час існують 145 мовних лінгафонних центрів для самостійної роботи студентів. Перші Національні конгреси за тематикою щодо мовних лінгафонних центрів для самостійної роботи студентів були організовані Британською радою. Останніми роками ВНЗ Мексики самостійно проводять щорічні конгреси, в яких беруть участь представники 32 університетів країни [1, с. 90].

Цікавим є також досвід організації конгресів із сертифікації знань з англійської мови як іноземної в Мексиці. Перший конгрес був проведений у 2003 р. університетом Веракрусу з метою розробки Національної системи сертифікації знань з англійської мови як іноземної (Sistema Nacional de Certificación en Lengua Inglesa). Організатори конгресу визначили такі завдання: проінформувати учасників про існуючі системи викладання, оцінювання та сертифікації знань з англійської мови як іноземної на університетському рівні; розробити серію вимог до володіння англійською мовою, які б стали базою системи сертифікації знань з англійської мови як іноземної на національному рівні.

Досвід викладання іноземних мов також є однією з тематик Національних конгресів з іноземних мов. Мета конгресів, що присвячені даній темі, – ознайомлення з досвідом професійної підготовки вчителів іноземних мов Мексики. Перший з конгресів проведений Британською радою в 1999 р., другий – Автономним університетом Сакатекаса у 2001 р. і третій – Автономним університетом Пуеблос у 2005 р. Однак, не зважаючи на те, що ці форуми викликають великий інтерес у вчителів і викладачів іноземних мов різних навчальних закладів, учасники не досягли порозуміння у визначенні спільної мети роботи, а також встановленні міжінституційних зв'язків і розробки спільних наукових проєктів у даній галузі.

Останньою тематикою Національних конгресів з іноземних мов є наукові дослідження в галузі іноземних мов, інтерес до якої виникає разом із започаткуванням в мексиканських ВНЗ перших магістратур з викладання іноземних мов. Лідерами в організації конгресів за даною тематикою є Британська рада (2003 р.), університет Кінтана Роо (2005 р.), Оахакський університет Беніто Хуареса (2005 р.) та університет Гуадалахари (2005 р.). На конгресах виголошено доповіді за такими темами: квалітативні методи дослідження; прикладна критична лінгвістика; дослідження в галузі іноземних мов [1, с. 92].

Крім Національних асоціацій та Національних конгресів, важливу роль у розвитку післядипломної освіти вчителів іноземних мов відіграють періодичні видання, які висвітлюють питання викладання іноземних мов. Журнал прикладної лінгвістики (*Revista de Lingüística Aplicada*) Мовного центру Національного Автономного університету Мехіко; *Nop'Tik* Автономного університету Чіапасу; *Avatar* університету Веракрусу; *Mextesol Journal* Мексиканської асоціації вчителів англійської мови – MEXTESOL; *Chemins Actuels* Мексиканської асоціації французької мови – AMIFRAN; *Lenguas en Contexto* Автономного університету Пуебли; *ReLingüística Aplicada* Мексиканської асоціації прикладної лінгвістики – AMLA, та інші наукові журнали дають змогу науковцям публікувати результати своїх досліджень, мати інформацію щодо нових тенденцій розвитку даної галузі науки тощо [3, с. 11-16].

Розглянемо тематику науково-дослідницьких робіт у галузі іноземних мов, що виконані студентами магістратур та аспірантами. Науково-дослідницьким роботам у галузі іноземних мов, що виконувалися у 2000-2005 рр. в провідних університетах Мексики, можна дати наступну характеристику. По-перше, більшість з них проведена науковцями народних університетів, тому превалюючою темою є проблематика, що стосується суб'єктів вищої освіти. По-друге, практично всі роботи є дипломними роботами магістратури. По-третє, більшість робіт присвячені англійській мові, незважаючи на те, що в університетах викладається багато інших мов. Слід зазначити також, що науковці торкаються переважно питань технологій навчання, процесу викладання на заняттях, проте не приділяють уваги впливу соціально-культурного контексту та інших факторів на процес навчання. В роботах не подається комплексного аналізу феноменів

освіти, а тільки наводиться досить поверхневий їх опис. Вважаємо за доцільне підкреслити, що в багатьох науково-дослідницьких роботах не чітко викладено методологічні та науково-теоретичні основи, актуальність дослідження, його теоретичне і практичне значення [3, с. 129-131].

Аналіз науково-дослідницьких робіт у сфері викладання іноземних мов і післядипломної підготовки вчителів даного предмета показав розрізненість думок авторів щодо орієнтації стосовно теоретичної концепції викладання іноземних мов, методів наукового дослідження; відсутність координації між різними ВНЗ у проведенні науково-дослідницької роботи, а також розробок загальних напрямів і спільних тем наукових досліджень; довільний, часто необґрунтований вибір тематики досліджень; превалювання вузькопрофільної, орієнтованої на рішення окремих випадків, проблематики; перевага значення володіння тими або іншими дидактичними методами над значенням загальної професійної підготовки вчителя; низький рівень підготовки більшості керівників програм ліцензіатів і магістратур з викладання іноземних мов; відсутність чіткої концепції наукового дослідження. Стосовно останньої слід зауважити наступне: деякі викладачі вважають, що науковим дослідженням є конспектування бібліографічного матеріалу, проведення спостережень на заняттях у власній групі, розробка дидактичного матеріалу, пропозиції програм курсів викладання тієї або іншої мови (в основному англійської) здебільшого у вигляді репродукції вже існуючих курикулумів тощо [3, с. 39].

Методика й методи наукових досліджень у сфері викладання іноземних мов та професійної підготовки вчителів даного предмета є досить різноманітними. Виявлено такі методи дослідницької роботи: опитування (44%); квалітативний (якісний) метод, переважно – вивчення окремого випадку (16%); змішаний метод, тобто комбінація опитування з квалітативним методом (16%). Превалює наступна тематика робіт: проблема навчання навичкам та умінням (24%), лінгвістично-дидактичні дослідження (13%), стратегії та стилі навчання (12%), методи та види оцінювання (10%), професійна підготовка вчителів (8%) [3, с. 203-212].

Таким чином, аналіз науково-дослідницьких робіт у галузі іноземних мов, що проводилися в 2000-2005 рр. в провідних університетах Мексики, виявив істотні проблеми в даній науковій

сфері, які можна пов'язати з процесом становлення гуманітарної освіти в Мексиці. Проте доречним є виділити такі досягнення мексиканських науковців на шляху розвитку системи підготовки вчителів іноземних мов: аналіз педагогічного процесу на заняттях, вивчення суб'єктів освіти та факторів, що впливають на їх навчання. Особливої ваги набуває той факт, що посібники з іноземних мов, які використовуються на заняттях, є продуктом іноземних дослідників, тому в них не передбачено особливостей соціально-культурного середовища учнів або студентів Мексики. Тому є вельми доцільним аналіз педагогічного процесу на заняттях самими вчителями та внесення ними коректив у навчальні плани. Отже, вчитель іноземної мови, що отримав післядипломну освіту та займається науково-дослідницькою діяльністю, є не тільки рецептором, а й генератором нового знання. Доречно звернути увагу на той факт, що з кожним роком кількість і якість науково-дослідницьких робіт в галузі іноземних мов, які проводяться в Мексиці, значно зростає, а також з'являється все більше публікацій за даною темою та виникає все більше науково-дослідницьких міжінституційних груп.

На нашу думку, слід зазначити, що на шляху розвитку науково-дослідницької роботи в сфері викладання іноземних мов і післядипломної підготовки вчителів даного предмета в Мексиці робляться перші кроки та спостерігається тенденція до їх переростання в систему організації і координації цієї галузі науки.

Отже, проблематика післядипломної підготовки вчителів іноземних мов є надзвичайно актуальною для мексиканської педагогічної громадськості. З нашої точки зору, позитивними є намагання науковців визначити сприятливі педагогічні умови щодо післядипломної підготовки вчителів іноземних мов. Темою подальшого дослідження може бути аналіз змісту програм магістратур з підготовки вчителів іноземних мов.

Література

1 Жижко О. А. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах Мексики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олена Анатоліївна Жижко. – К., 2009. – 245 с.

2 Ornelas C. El sistema educativo mexicano. La transición de fin de siglo. Nacional Financiera. Centro de Investigación y Docencia Económicas. – México; Fondo de Cultura Económica, 1995. – 350 p.

3 Ramírez Romero J. L. (coordinador). Las investigaciones sobre la enseñanza y el aprendizaje de lenguas extranjeras en México. –

Елена Жижко

**Формальное последипломное образование учителей
иностранных языков в Мексике**

Аннотация. В статье представлен общий анализ системы формального последипломного образования учителей иностранных языков в Мексике.

Ключевые слова: последипломное образование, учителя иностранных языков, система образования Мексики.

Elena Zhizhko

**Formal Postgraduate Education of foreign language's Teachers in
Mexico**

Annotation. The article provides a general analysis of the formal postgraduate education of foreign language's Teachers in Mexico.

Key words: Postgraduate Education, foreign language's Teachers, the Mexican education system.

УДК 37.036

Ольга Кутова,
м. Київ

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕСТЕТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

В умовах бурхливих технологічних змін, що відбуваються в сучасному світі, набуває актуальності впровадження нових підходів до змісту освіти й підготовки до цієї діяльності. Сучасний вчитель має не тільки передати новим поколінням досвід попередніх, озброїти своїх учнів знаннями, але і сформувати в них бажання постійного оновлення, прищеплювати навички самоосвіти, готувати до вирішення проблем, з якими особистість і суспільство ще не зустрічалися [2, с. 3-4]. Це можливо лише за умови доцільного використання вчителями технологій виховання учнів.

Ефективність підготовки вчителів до використання означених технологій забезпечується створенням необхідних педагогічних умов. Так В. В. Іванова, І. А. Зязюн, О. В. Попов